

PRZEDMOWA

Powstanie niniejszego zeszytu jest efektem realizacji umowy o współpracy zawartej w 1977 r. między Instytutem Socjologii Uniwersytetu Łódzkiego (Polska) a Zakładem Socjologii Uniwersytetu im. Martina Luthera w Halle-Wittenberg (Niemiecka Republika Demokratyczna). Uwzględniając zainteresowania i doświadczenia badaczy obu stron postanowiliśmy skupić naszą uwagę na problemach stosunku do pracy. W każdym z naszych krajów zgromadzono wiele materiałów na ten temat, toteż i nasze opracowania mogły mieć charakter bardziej lub mniej rozwinięty. W okresie naszej współpracy odbyliśmy kilka konferencji w celu przedyskutowania problematyki i sformułowaliśmy wykaz zagadnień wymagających szczególnej uwagi. Znalazły się w nim zarówno omówienia podstaw i wzorów zachowań rzeczywistych i pożądanых, jak też wyniki badań dotyczących zachowań charakterystycznych dla pracowników w obu naszych krajach. Wyniki naszych dyskusji zawarliśmy w przedstawianych referatach, jako nasz wkład do przygotowywanej w Halle na rok 1980 konferencji „Praca-zawód”. Jest to — rzecz jasna — wybór tylko niektórych problemów z zakresu objętego tytułem książki i tytułem konferencji. Wyboru dokonaliśmy uwzględniając zainteresowania obu zespołów autorskich i pragnąc przedstawić podobne sprawy w obu krajach. Nie jest to jednak sprawozdanie z badań porównawczych. Wydało nam się bardziej celowe rozpocząć naszą współpracę od samodzielnego przedstawienia zagadnień paralelnych. Wśród tak licznych w ostatnim okresie przypadków międzynarodowej współpracy badawczej nasz zasługuje na uwagę ze względu na tę formę, ale przede wszystkim ze względu na problematykę, którą się zajęliśmy.

Praca stanowi tak podstawowy rodzaj ludzkiej i społecznej działalności, że można o niej mówić w bardzo różnorodny sposób i uwzględniać jej różnorodne aspekty. W szczególności z powodu ostatnich publicznych dyskusji i politycznych decyzji w naszych krajach na uwagę zasługuje miejsce pracy w kształtowaniu socjalistycznego sposobu życia i jej rola w kształtowaniu socjalistycznej osobowości pracownika. W obu tych kwestiach warte badania są procesy zachodzące w przedsiębiorstwie.

W naszym opracowaniu wyodrębniliśmy jako pierwszoplanowe następujące wątki:

1. Ogólne nastawienie i ocena pracy, miejsce pracy w systemie wartości i w kształtowaniu świadomości robotniczej.
2. Postawy i zachowania pracownicze szczególnego rodzaju: twórczość techniczna, uczestnictwo w zarządzaniu, wybór i przygotowanie do pracy.
3. Analiza instytucjonalnych uwarunkowań tych postaw i zachowań.
4. Kształtowanie spójności zespołu pracowniczego.
5. Szczególna sytuacja pracy jednej kategorii pracowniczey tj. kobiet-robotnic.

Publikowane w tym zeszycie materiały zostały przygotowane w latach 1977—1979. Niemiecką wersję wydał Uniwersytet im. Martina Luthera w Halle-Wittenberg w 1979 r. pt. *Arbeitseinstellung und Arbeitsverhalten der Werktätigen im Sozialismus*.

Współpraca nasza napotkała jedną barierę — nieznanomość języka drugiego partnera. Jeżeli udało nam się tę przeszkodę pokonać, to stało się tak ze względu na osiągnięcie w zespole chęci współdziałania z korzyścią dla socjologii i społeczeństwa w obu naszych krajach. Pragniemy więc taką współpracę kontynuować.